ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

МЕХАНИЗЪМ И ИНСТРУМЕНТАРИУМ ЗА ОБРАТНА ВРЪЗКА И ОЦЕНКА ОТ СТРАНА НА ГРАЖДАНИТЕ И БИЗНЕСА ОТНОСНО ДЕЙСТВИЯТА НА ИАОС, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение 1

I Анализ на добрите практики, публикувани в разработения и публикуван „Сборник с добри практики и успешни модели за гражданско участие от страните в ЕС и препоръки за внедряването им в Република България, с цел опазване на околната среда“ 2

II Основни изводи за приложимостта на национално ниво на добрите практики, свързани с подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката и законодателството, свързано с опазването на околната среда. 5

III Механизъм и инструментариум за прилагането му за обратна връзка и оценка от страна на гражданите и бизнеса относно действията, свързани и опазването на околната среда 8

IV Механизъм и инструментариум за гражданско участие в консултативни органи 10
1. Консултации и диалог 10
2. Дефиниране на проблема и участие в процеса на консултиране 11
3. Вземане на решения и оценка на изпълнението 12

V Механизъм и инструментариум за гражданско участие на местно ниво 16
1. Етап 1 – Подготовка на процедурата 16
2. Етап 2 – Кандидатстване и оценка 17
3. Етап 3 – Контрол на изпълнението и отчетност 17

VI Механизъм и инструментариум за интернет гражданско участие 20
1. Съдържание на интернет платформата 20
2. Потребителски профили 21
3. Участие на гражданите 22
4. Предложения на гражданите 23

Заключение 27

Въведение

Настоящият Механизъм и инструментариум е разработен в рамките на Дейност 2 от Договор BG05SFOP001-2.009-0031-C01, по проект „Подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката и законодателството свързано с опазването на околната среда“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Необходимостта от разработване на Механизма и свързания с неговото прилагане инструментариум може да бъде проследена на 2 нива - на ниво ЕС и на национално ниво. В новия Регламент (ЕС) 2018/956 са заложени мерки, които да доведат до подобряване на комуникацията между всички заинтересовани страни и институции, свързани с опазването на околната среда.

Дейностите, които се препоръчват в документа са:

- осигуряване на открит диалог със заинтересованите страни (граждани, публични органи, НПО, бизнеса - производители на тежкотоварни транспортни средства, търговци, бизнеса и др.);
- разработване на ефективни механизми за обмен на информация между публичните институции, НПО сектора, бизнеса и обществеността, с цел да бъде повишено общественото доверие към приемливостта на политическите решения, свързани с опазването на околната среда от вредни емисии.

Отговорен орган на национално ниво, който е упълномощен да осъществява ръководни, координиращи и информационни функции по отношение на контрола и опазването на околната среда в България е ИАОС, който е администрация към Министъра на околната среда и водите. ИАОС проектира и управлява Националната система за мониторинг на околната среда и информацията за състоянието на компонентите и факторите на околната среда за територията на цялата страна. Агенцията е Национален координационен център към Европейската агенция по околна среда (ЕАОС), който е органът на ЕС, създаден да предоставя навременна, целенасочена, подходяща и достоверна информация за околната среда както на лицата, определящи политиката в тази област, така и на обществеността. ИАОС е член и на Мрежата на директорите на агенции по опазване на околната среда (EPA Network). Тя е среда за обмен на мнения, възгледи и опит по въпроси от общ интерес за организациите, участващи в ежедневното практическо прилагане на политиките в областта на околната среда.

Към момента ИАОС работи активно с гражданите, бизнеса и НПО в сектора на околната среда. Новите правила, които поставя Регламентът, поставят необходимостта от преразглеждане и допълване на досегашните комуникационни канали и създаване на нов, надежден Механизъм за обратна връзка между засегнатите целеви групи - отговорните за тази политика държавни органи, гражданите и бизнеса, които са и целевите групи на Д2.

В допълнение - мерките, препоръчани в новия Регламент, които всяка държава членка следва да предприеме за увеличаване прозрачността и открития диалог със заинтересованите страни по отношение на прозрачността при опазването на околната среда, трябва да бъдат осъществени в максимално кратки срокове.

Като изходна база при разработване на Механизма са анализирани и разгледани добрите практики, публикувани в разработения „Сборник с добри практики и успешни модели за гражданско участие от страните в ЕС и препоръки за внедряването им в Република България, с цел опазване на околната среда“, както и изводите за тяхната приложимост на национално ниво.

Разработеният Механизъм включва също:

- приложим за неговото функциониране инструментариум с описание на конкретните стъпки, които отделните целеви групи следва да предприемат с цел предоставяне на надеждна обратна връзка;
- дефинирани миниум 3 препоръки от страна на мрежи на НПО (браншови организации на производители; НПО за защита на околната среда, граждани и др.), свързани с подобряване действията, решенията, политиките и законодателството на националните органи за контрол и защита на околната среда.

I Анализ на добрите практики, публикувани в разработения и публикуван „Сборник с добри практики и успешни модели за гражданско участие от страните в ЕС и препоръки за внедряването им в Република България, с цел опазване на околната среда“

В рамките на Дейност 1 по проект „Подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката и законодателството, свързано с опазването на околната среда“ е разработен „Сборник с добри практики и успешни модели за гражданско участие от страните в ЕС и препоръки за внедряването им в Република България, с цел опазване на околната среда“. В Сборника са изследвани и анализирани добри практики в държавите членки на ЕС, свързани с прилагането на ефективни подходи, мерки и модели за активизиране обмена на информация за опазването на околната среда; за повишаване на партньорството между заинтересованите страни (НПО, граждани и бизнес) и отговорните за това органи на национално и европейски ниво. Проучването включва и анализ на инструментите за прилагане на иновативни решения с цел увеличаване на гражданското участие в процесите на мониторинг на политиката за опазване на околната среда на национално ниво.

Проучените добри практики показват, че в основата на успешното и значимо гражданско участие се крие ефективното комбиниране на различни модели и механизми, които включват предоставянето на пълна, своевременна и актуална информация за разработваните законодателни проекти; организиране на обществено запитване по нормативни казуси и документи; поддържане на диалог и създаването на работни групи с експерти и НПО; за постигане на консенсус с администрацията; както и извеждане на практически предложения за подобряване и оптимизиране на нормативните текстове в полза на обществото и в подкрепа на политическата програма. Сборникът представя

основните модели за гражданско участие, както и нивата му, включително информация, консултация, активно партньорство и диалог, в процеса по вземане на политически, социални и икономически решения на местно и национално ниво.

В заключение проучването извежда три основни предложения, които са формирани на база обследваните примери за добри практики на гражданско участие, прилагани успешно в гореспоменатите страни. Тези предложения се считат за адекватни и подходящи механизми на гражданско участие, които могат да бъдат ефективно приложени в България.

За целите на разработване на механизъм и инструментариум за обратна връзка и оценка от страна на гражданите и бизнеса относно действията, свързани опазването на околната среда, като изходна база са разгледани добрите практики, изведени в Сборника, както и изводите за тяхната приложимост на национално ниво.

По отношение на въвличането на заинтересованите страни за подобряване действията, решенията, политиките и законодателството в областта на околната среда, избраните добри практики открояват няколко основни нива на участие:

- Достъп до информация
- Консултация
- Активно партньорство (участие)
- Диалог между страните

Необходимостта от **информиране** на заинтересованите страни, като първо от основните нива на участие се регламентира в редица международни документи като: Международния Пакт за граждански и политически права, Декларация за правата и отговорностите на човека, приета на Общото събрание на ООН от 1999 г., резолюциите за равноправно участие в публичните работи и проектозакони, на съответната държава, на Съвета на ООН по Правата на Човека, Конвенцията от Орхус от 1998 г., Европейската Конвенция за защита на човешките права и свободи, Европейската конвенция за достъп до официални документи от 2009 г. и други. Конкретно на ниво ЕС, подходът за гражданско участие в законодателния процес е гарантиран от *Лисабонската Конвенция*. Дори преди приемането на *Лисабонската Конвенция*, текстовете разработени под формата на наръчник за европейско управление (от 2001 г.) представят множество добри практики и препоръки във връзка с повишаване на легитимността на процеса на вземане на решения, които се материализират в официален документ за *Принципи и минимални стандарти* от 2002 г., който се фокусира върху стандартизиране на съдържанието на консултативния процес, дефинирането на целеви групи на дискусията, определяне нивото на публичност на консултацията, както и постигане на ефективна комуникация, на обратната връзка от страна на управляващите.
За да се гарантира приноса на граждански (обществени) групи и организации в политическия процес на вземане на решения, без дискриминация и ограничения, се изисква подходяща нормативна среда, която се изгражда на база правото на закона, фундаментални демократични принципи, политическа воля, ясни процедури, дългосрочна подкрепа за устойчиво гражданско общество и общи цели за сътрудничество. Тези условия спомагат конструктивни взаимоотношения между заинтересованите страни и администрацията, на база доверие, разбиране и общ стремеж към демократично участие.

На това първо ниво добрите практики показват използването на разнообразни начини за достъп до информация на заинтересованите страни - провеждане и публикуване на анкети и изследвания, електронно провеждане на въпроси и отговори, електронни оповестявания за събития и възможности за гражданско участие, чрез официални електронни портали, имейл напомняния, организирани информационни кампании, както и електронни записи от срещи, изслушвания и дебати в реално време.

Консултациите със заинтересованите страни са второто ниво изведено при анализа на добрите практики, идентифицирани в Сборника, насочен към повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката и законодателството в сферата на опазване на околната среда. Този процес се състои в приканване на гражданите да дадат своите мнения, коментари, гледни точки и обратна връзка по конкретни документи, планове и казуси. Има много модели на организация на консултацията, но основните характеристики, които тази практика трябва да има включват: ясно и точно дефиниран процес, предоставяне на достатъчно време за обратна връзка и включване на всички, които са засегнати от съответния законопроект или изменение. Провеждането на консултации със заинтересованите страни може да бъде извършено по различни начини, включително посредством електронни платформи и страници, панели и фокус групи, както и семинари и публични дебати (чрез комисии и пленуми) и др. Следенето на прогреса на публично участие става обикновено посредством резултати от гласуване, проучвания или въпросници.

С цел заздравяване гражданското доверие в процеса на подобряване действията, решенията, политиките и законодателството в областта на околната среда, обратната връзка, под формата на доклад или отговори на въпроси, е неизменима част от процедурите по консултацията – така членовете на обществото знаят, че техните съвети, идеи и мнения са разгледани, обмислени и взети под внимание.

Третото основно ниво, което е характерно за анализираните добри практики в Сборника е **активното участие (партньорство)** на заинтересованите страни. Този етап е свързан със съвместна работа и споделяне на отговорности на всички етапи от вземането на решения. На този етап добрите практики показват, че най-често се стига до извеждане на план-програма, идентифициране на проблеми и казуси, изработване на законопроекти, вземане на решение и имплементация, както и делегиране на конкретни задачи на НПО сегмента. Реално гражданите получават право на място на заседателната маса, редом с представителите на властта. Въпреки, че има съгласуваност във връзка с общите цели на процеса, предполага се, че участващите граждани трябва да запазят своята независимост (политическа), както и да защитават и промотират решенията, които те искат да видят в действие. Този тип партньорство може да се появи на всеки етап от политическия цикъл, но най-често се забелязва при формирането и имплементирането на политически решения, законодателни текстове и промени. Полезни инструменти и механизми на такъв тип гражданско участие включват създаване на работни групи или комисии, които да дават експертни съвети при избиране подходящи политики, активно участие в процеса на изработване на законопроект, участие в процеса на взимане на решения (определяне на бюджет), партньорство между администрацията и неправителствените организации за имплементиране на политики. Основен проблем остава избора на граждани, НПО и

заинтересовани страни, които да участват активно в процеса. Различни практики в държавите, цитирани в Сборника, показват прилагането на разнообразни модели и подходи в тази насока, включително избор на участници на случаен принцип или чрез отворено писмо за покана, както и на база тяхната експертиза, квалификации и предходен принос в конкретната сфера на казуса.

Четвъртото основно ниво/етап който е характерен за анализираните добри практики е **диалогът.** Кодексът за добри практики към Съвета на Европа представя и диалога като активна форма на гражданско участие. Това е висша институционализирана форма на публично участие, която, добре структурирана, развита и приложена правилно, може да бъде устойчив и дългосрочен модел на гражданско включване в публичната администрация. Типичен пример за този модел на работа са съвместните комитети или съвети. Полезни инструменти и механизми на работа при този модел включват:

- провеждане на продължителни публични изслушвания и форуми със заинтересованите страни (не само по конкретни казуси)
- много-секторни съвети с участието на НПО по конкретни казуси
- идентифициране на ключови фигури от публичната администрация за връзка и комуникация с НПО сегмента
- организиране на събития, целящи увеличаване капацитета на гражданското участие, информираността за него и опциите за неговата реализация.

В обобщен вариант, в рамките на разгледаните нива на участие, моделите, използвани да стимулират гражданското участие, особено в процеса на разработване на проектозакони, са:

- достъп до информация – създаване на електронни портали и регистри, публикуване на информация на официални страници на правителството и подопечни агенции, разпространяване на информация по медиите, портали и вестници на НПО и др.
- консултации – публикуване на покана за консултации посредством гореспоменатите информационни източници, обществени изслушвания, конференции, публични дискусии и дебати, граждански съвети, фокус групи, онлайн събития за въпроси и отговори, експертни панели и дискусии, запитвания по имейл списъци и др.
- активно участие и диалог – между-секторни работни групи, експертни срещи, електронни форуми и др.

II Основни изводи за приложимостта на национално ниво на добрите практики, свързани с подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката и законодателството свързано с опазването на околната среда.

В разработения и публикуван Сборник „Сборник с добри практики и успешни модели за гражданско участие от страните в ЕС и препоръки за внедряването им в Република България, с цел опазване на околната среда“ са направени препоръки за въвеждане на конкретни мерки в България за гражданско участие. Предложенията, които са направени в Сборника за въвеждане на конкретни мерки в България за гражданско участие, са:

- **създаване на консултативни органи** – това могат да бъдат съвети, онлайн платформи и други, чиято цел е да проучат интересите и да се съберат предложенията на заинтересованите страни по конкретни казуси. Участието на общество в консултативните съвети се определя по няколко начина: чрез акта за неговото създаване; по силата на нормативен документ, задължаващ влизането на национално представителни организации; чрез посочени критерии, на които трябва да отговарят представителите на гражданския сектор; чрез кандидатстване за участие в определен съвет. Има случаи, в които представители на гражданското общество се канят сами на част от заседанията на съвета, като при закрити заседания те не се допускат, поради естеството на обсъжданата информация. Участието на гражданите и на неправителствени организации в консултативни органи към Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) ще подобри процеса на формиране на политики и вземане на решения и е условие за ефективно, прозрачно и отговорно управление. Важна стъпка за осъществяването на качествено взаимодействие между ИАОС и гражданите е създаването на ясни процедури и очертаването на начините на гражданско участие, а именно чрез предоставяне на информация чрез консултации и чрез съвместно вземане на решения. Предоставянето и разпространението на информация от ИАОС за подготвяните политики и стратегии, както и за вече осъществени решения в сферата на опазване на околната среда, е неизменна стъпка към подобряване на прозрачността и ефективността и стимул за повишаване на гражданското участие. Осигуряването на достъп до стандартизирана информация за текущи и предстоящи обсъждания, графици за проектни нормативни актове, стратегии и планове за действие, ще предостави една пълна и ясна картина на цялостната политика на гражданите и неправителствения сектор. Чрез публикуване на протоколите от заседанията и годишните отчети за дейностите в сферата на околната среда, ще се гарантира мониторинга и прозрачността, необходими за постигането на качествени политики.
- **гражданско участие на местно ниво** – освен участие на гражданите и бизнеса в решенията и политиките, приемани от централната власт, трябва да се насърчават гражданското участие в месната власт. През последните години в България от изключително значение е проблемът с мръсния въздух, особено в по-големите населени места. Важно е гражданите да бъдат запознати с политиките за опазване на околната среда, и промените които трябва да настъпят на местно ниво. Основният начин за стимулиране на гражданско участие в процеса за устойчивост и опазване на околната среда по модела на Хага, е предоставянето на безвъзмездни общински средства за изпълнението на значимите идеи. Всяка община следва да задели начален и адекватен бюджет за насърчаването на тази инициатива и да определи коректно средствата, които се полагат на един проект, според неговия размер и значимост. Трябва да се поставят достижими и измерими цели, които да бъдат анализирани регулярно с цел оценка на инициативата. Такива цели могат да бъдат намаляване на замърсяването на въздуха, озеленяване на определени площи и други. При неизпълнение на целите, общините следва да намаляват бюджета за този тип гражданско участие, а при изпълнение той да бъде увеличаван след широко обсъждане с гражданското общество и дефинирането на реални възможности за бъдещо разширяване на инициативата. Гражданските инициативи, свързани с озеленяване на неизползвани и незастроени към момента площи, са от изключително значение най-вече за големите градове като София и Пловдив, където проблемът със замърсяването на въздуха е изключително належащ. Изграждането на съседска мрежа от възобновяеми енергийни източници е изключително

„зелена“ идея, но тя би била трудно приложима в големите градове и е по-адекватно подобна идея да бъде разработвана в по-малките общини. Тези примери са само част от многобройните проекти, които обществото може да предложи с цел устойчиво развитие, подобряване на околната среда и качеството на живот. В нашето общество има много съвестни граждани с работещи „зелени“ идеи, които имат нужда от малко финансова и административна помощ, за да ги реализират. Друг изключително важен елемент за подпомагане на гражданското участие е осигуряване на административна подкрепа с цел улесняване изпълнението на гражданските проекти.

- **Интернет платформа** – в последните години глобално се развиват информационните технологии, които в голяма степен променят развитието на съвременното демократично общество. С разработването на онлайн платформа към Изпълнителната агенция по околна среда ще се постигне активизиране на гражданския сектор и ще се повиши партньорството между заинтересованите страни и административните структури на изпълнителната власт в сектора опазване на околната среда. Публикуването и разпространяването на информация за планирани и текущи политики и програми, на резултати от взети решения, на предстоящи събития с дневния им ред, ще доведе до по-активно гражданско участие, както и до възможност за предоставяне на експертизи и тематични разработки, касаещи актуални проблеми. Най-бързият, лесен и всеобхватен начин да се постигне подобна масова осведоменост е чрез разработването на интернет платформа с актуална и подредена информация, което от своя страна ще гарантира прозрачността в управлението на ИАОС. Възможността да се осъществяват онлайн обсъждания и дискусии, чрез публикуване на предварителни предложения и проекти, ще даде възможност и за представяне на експертни разработки и мнения от граждани за решаване на актуални и бъдещи проблеми. С реализирането на подобна комуникация ще се осъществи и качествена обратна връзка към неправителствения сектор. Благодарение на интернет платформата ще могат да се публикуват мотивирани мнения и становища от страна на Изпълнителната агенция по конкретни предложения и проекти на отделните граждани. С изграждането на адекватна и добре поддържана онлайн среда ще се открие и възможност за осъществяване на граждански мониторинг и контрол върху дейността на Изпълнителната агенция по околна среда, което е предпоставка за добро управление. Разработването и имплементирането на мобилни приложения към интернет платформата, ще предостави възможност на всеки гражданин да подава сигнали за нередности, както и опция всеки потребител да се информира за текущи европейски и национални предписания и да осъществява мониторинг за тяхното спазване. Конкретен пример, за подобно наблюдение в реално време, могат да бъдат предписанията на Регламент (ЕС) 2018/965, във връзка с мониторинг и докладването на въглеродни емисии и разхода на гориво на нови тежкотоварни превозни средства. Чрез мобилно приложение гражданите ще могат да проверят дали за всеки тежкотоварен автомобил или автобус, които попада в изискванията на Регламента, са подадени необходимите данни от страна задължените лица.

III Механизъм и инструментариум за прилагането му за обратна връзка и оценка от страна на гражданите и бизнеса относно действията, свързани и опазването на околната среда

В резултат на извършения анализ и изведените нива на гражданско участие можем да определим следните етапи на въвличане на заинтересованите страни - НПО, граждани и бизнес във процесите на в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката и законодателството, свързано с опазването на околната среда:

В Етап I се предоставя информация на НПО, гражданите и бизнеса за планирани и текущи политики и програми в областта на опазване на околната среда. Информацията трябва да бъде лесно достъпна и на разположение на заинтересованите страни. Адекватна информация трябва да бъде осигурявана своевременно, позволяваща допълнения по същество. Информацията трябва да бъде обективна и да дава възможност на заинтересованите страни да разберат проблемите, алтернативите, възможностите и решенията. Предоставянето на информация може да стане по различни начини – публикуване на интернет страницата на ИАОС, участие в консултативни срещи, кръгли маси, семинари и всички други информационни канали.

В Етап II се получава обратна връзка от НПО, гражданите и бизнеса, относно поставения проблем, алтернативите, различните възможности и резултати. Обратната връзка може да бъде осъществена посредством анкетни проучвания, интервюта, кръгли маси, конференции и др. способи.

В Етап III Участие на заинтересованите страни се обсъждат предложенията, мненията, становищата които те са дали в предходния етап II. Участието на НПО, гражданите и бизнеса се постига чрез организиране на срещи и форуми, срещи на експертно ниво, участие в електронни форуми.

В Етап IV се осъществява активното сътрудничество със заинтересованите страни за вземане на окончателно решение за решаване на проблема, който е поставен, възникналите казуси, кризисни ситуации и др.

Действия на НПО, гражданите и бизнеса в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката и законодателството, свързано с опазването на околната среда

1. **Действия на НПО, гражданите и бизнеса по отношение на достъпа до информация:**

- публикуване на информация в онлайн информационни издания и бюлетини;
- електронно оповестяване на събития/мероприятия;
- включване в официални електронни портали;
- онлайн задаване на въпроси, изказване на мнения, предложения, препоръки.

2. **Действия на НПО, гражданите и бизнеса по отношение на консултациите**

- участие в дискусии, фокус групи, семинари и публични дебати;

- участие в обсъждания на казуси/проблеми/законодателни инициативи и предложения.

3. **Действия на НПО, гражданите и бизнеса по отношение на активно участие и диалог**

- Участие в между-секторни работни групи;
- Участие в експертни срещи, електронни форуми и информационни кампании;
- Участие в информационни срещи, кръгли маси, конференции, семинари и други;
- Участие в анкетни проучвания и изследвания на общественото мнение.

Действия на отговорните администрации и държавни органи за постигане на повече прозрачност и открито управление в областта на опазване на околната среда

1. **Действия на отговорните администрации и държавни органи по отношение на достъпа до информация:**

- разпространение на актуална, точна и навременна информация в достъпен формат;
- идентифициране на заинтересованите страни;
- предоставяне на подходящи възможности на заинтересованите страни за изразяване на мнения, предложения и препоръки;
- изпращане на електронни покани и напомняния за предстоящи събития/срокове;
- предоставяне на ЗС на становища и информации, както и анализи от проведени анкетни проучвания и изследвания;
- ангажиране на медиите като медиатор между администрацията и ЗС по отношение на информацията в сферата на рисковете по хранителната верига.

2. **Действия на отговорните администрации и държавни органи по отношение на консултациите**

- покана към НПО, гражданите и бизнеса да предоставят мнения, предложения и препоръки;
- предоставяне на достатъчно време за обратна връзка и включване на всички, които са повлияни от темата или проблема;
- получаване на предложения препоръки и коментари, обработка на всички получени мнения;
- публикуване на получените предложения, препоръки и коментари;
- публикуване на резултатите от консултацията.

3. **Действия на отговорните администрации и държавни органи по отношение на активно участие и диалог**

- създаване на работни групи или комисии, които да дават експертни съвети при избиране подходящи политики;
- провеждане на информационни срещи, кръгли маси, конференции, семинари и др. по актуални теми/проблеми и отправяне на покана за участие към всички ЗС;
- получаване на обратна връзка от ЗС под формата на въпроси, коментари, предложения и препоръки;
- провеждане на анкетни проучвания и изследвания сред ЗС.

IV Механизъм и инструментариум за гражданско участие в консултативни органи

1. Консултации и диалог

Гражданското участие в процесите на вземане на решения по публичните политики в сектора на опазване на околната среда е ново измерение в отношенията управляващи органи и граждани. За да се постигне продуктивен и постоянен диалог с гражданите е важно да се обърне внимание на методите и средствата за комуникация. В повечето европейски държави основна роля във взаимоотношенията между администрацията и неправителствения сектор имат консултациите и по-конкретно консултативните органи като съвети, онлайн платформи и други, чиято цел е да проучат интересите и да се съберат предложенията на заинтересованите страни по конкретни казуси.

Участието на гражданите и на неправителствени организации в консултативни органи към Изпълнителната агенция по околна среда ще подобри процеса на формиране на политики и вземане на решения и е условие за ефективно, прозрачно и отговорно управление. Важна стъпка за осъществяването на качествено взаимодействие между ИАОС и гражданите е създаването на ясни процедури и очертаването на начините на гражданско участие, а именно чрез предоставяне на информация чрез консултации и чрез съвместно вземане на решения.

Съществуващата нормативна база определя критериите за избор на състава на консултативните съвети. Председателят на повечето консултативни съвети се определя в акта за създаване на съвета. Представителите на министерства и други ведомства се определят от съответните министри или ръководители на ведомства, а гражданското участие се осъществява чрез пълноправно членство или такова със съвещателен характер, или за предоставяне на експертиза. Няма изрично регламентирани задължения администрацията да осъществява консултации с неправителствения сектор, което от своя страна води до по-малка заинтересованост в лицето на гражданите.

Основна стъпка в постигането на качествено ново ниво на консултация и диалог между гражданския сектор и администрацията е разработването на правила, процедури и критерии за избор/определяне на представители на гражданските организации в консултативни и обществени съвети на базата на техните научни достижения, образование, опит и добро име в обществото. Гарантирането на гражданско участие във всички консултативни органи ще

доведе до строг мониторинг и пълна прозрачност, необходими за постигането на качествени политики.

В резултат на извършения анализ и изведените нива на гражданско участие можем да определим следните етапи на въвличане на заинтересованите страни - НПО, граждани и бизнес в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката и законодателството свързано с опазването на околната среда:

- **Етап I Посочване на проблема**
- **Етап II Консултиране**
- **Етап III Вземане на решение**
- **Етап IV Наблюдение и оценка на изпълнението**

По-долу ще разгледаме по-детайлно всички стъпки, през които преминават посочените етапи, за да можем да извлечем надеждната обратна връзка и оценката на изпълнението от страна на гражданите и бизнеса, относно действията на ИАОС при контрола и опазването на околната среда.

2. *Дефиниране на проблема и участие в процеса на консултиране*

Основна функция на консултативните органи ще е решаването на конкретни проблеми чрез ангажиране на голяма общественост за постигане на адекватни и иновативни резултати. Дефинирането на проблема и очакваните резултати играят ключова роля при определяне формата за публично обслужване, а именно консултативен съвет, онлайн дискусия, експертна група, публичен дебат, семинар и др.

На следващо място, след определяне на формата, е подготвяне на списъци със заинтересовани страни, браншови организации, доказани експерти, граждани и граждански организации, като целта е да се привлече по-голяма общественост за намиране на качествени решения. Чрез последващото информиране на всички участници и определяне на мястото, времето и начина за обратна връзка, приключва етапа, свързан с посочването на проблема.

След дефиниране на проблема и определяне на формата на консултиране, логично е да се премине към консултациите за неговото решаване. Важно да отбележим тук необходимост от достатъчно време за предоставяне на всички мнения, препоръки, идеи и проектни предложения. По този начин ще се подобри процеса по формиране на политики и вземане на решения и ще се гарантира участието на само на гражданските организации, но и самите граждани. В зависимост от сложността на поставените и проблеми и задачи може да се наложи обуславянето на работни групи за координирана процеса на консултиране. В конкретно разписани стъпки ще се извършва подбора на членовете на тези групи, за да се гарантира експертизата и компетентността в дадената проблематика, като тук е момента, в който ще се определят и координатори на процеса от страна на ИАОС. Всички стъпки в този етап имат за цел да осигурят плавното и безпрепятствено участие на всички заинтересовани страни и предоставянето от тях на качествени разработки за постигане на адекватни и своевременни решения на конкретните казуси.

Посочване на проблема

Стъпка 1 Дефиниране на проблема, мерките за преодоляването му, очакваните резултати от прилагане на мерките.

Стъпка 2 Съставяне на списък със заинтересованите страни, който се подрежда приоритетно и се подбират най-важните и/или основните, чието включване трябва да бъде осигурено.

Стъпка 3 Публикуване на информация, свързана с планираното обсъждане на интернет страницата на ИАОС, публикации в медиите и изпращане на електронните пощи на идентифицираните заинтересовани страни.

Стъпка 4 Определяне на място/пространство за получаване на обратна връзка от заинтересованите страни.

Консултиране

Стъпка 1 Определяне на достатъчно време за предоставяне на мнения, препоръки и въпроси от заинтересованите страни по поставения проблем.

Стъпка 2 Създаване при необходимост на работни групи, в зависимост от същността на проблема.

Стъпка 3 Определяне на експертите, които ще участват в работните групи.

Стъпка 4 Определяне на координатор на процеса на консултирането от страна на ИАОС.

Стъпка 5 Получаване на информация от всички заинтересовани страни на определеното място/пространство и в определеното време.

3. *Вземане на решения и оценка на изпълнението*

Следващият етап е вероятно най-важния, защото тук е моментът, в който се вземат конкретните решения за решаването на поставените в началото проблеми и задачи. Важно е да се направи анализ на всички събрани мнения, препоръки, проектни предложения и др. и да се определят тези, които най-точно отговарят на поставените въпроси. Разбира се, за да постигне друга от своите основни задачи, а именно ангажиране на гражданския сектор в процеса на формиране на политики и вземане на решения, е важно да се предостави аргументирано и мотивирано становище защо конкретно предложение е отхвърлено или неприето. Това, от своя страна, създава усещането за диалог и съпричастност на всяка участвала в процеса заинтересована страна. Друг важен момент, който от своя страна

гарантира отчетността и обуславя последващия контрол, е верифицирането на всички документи от процеса от всички участници в него. Подписването на дневния ред, протоколите от срещите, протоколите с одобрените проекти и неприетите такива от всички заинтересовани страни е гарант за постигане на прозрачност в самия процес и много важна стъпка в последващия етап на наблюдение и оценка на изпълнението.

Не трябва да се пропуска и друг важен момент в този етап, а именно публичността. Чрез публикуването на всички документи, проекти, одобрени и неодобрени предложения и препоръки, както и протоколите за тях, ще се гарантира прозрачността на консултациите, независимо от техния формат и цели. Информирането на широката общественост е една от предпоставките за активизиране на гражданския сектор в процесите на вземане на решения. Оповестяване за взетите решения ще се осъществява чрез всички средства за масово осведомяване, а именно чрез публикации в медиите, изпращане на новинарски бюлетин и публикуване на интернет страница на ИАОС на цялата информация от осъществените консултации и диалог.

И не на последно място, за да бъде едно взето решение по конкретен проблем осъществено в пълния си обем е необходим последващ контрол, който да гарантира постигането на по-добри резултати в законотворческия процес. Чрез публикуване на междинни резултати от развитието на проблема и на действия спрямо взетото решение, ще се достигне до по-широка общественост, което би помогнало за активизиране на гражданския сектор в регулаторните процеси. Именно чрез тези свидетелства за действия в конкретна насока за решаване на проблем с помощта на гражданите и чрез анализ и оценка на тяхната удовлетвореност от самия процес на консултиране и взетите решения, се създават необходимите условия за формиране, осъществяване и мониторинг на политиките за опазване на околната среда, съпроводени от активно гражданско участие.

Вземане решения

Стъпка 1 Обработка на получените мнения, препоръки и предложения от страна на заинтересованите страни по поставения проблем.

Стъпка 2 Вземане на решения за решаване на проблема, на база приетите предложения от страна на заинтересованите страни.

Стъпка 3 Изготвяне на мотивирани становища относно неприетите предложения и препоръки.

Стъпка 4 Подписване на всички документи от всички заинтересовани страни и участници във вземането на решенията.

Стъпка 5 Информиране на заинтересованите страни за взетите съвместни решения чрез публикуването им на интернет страницата на ИАОС, публикации в медиите и изпращане на електронните пощи на идентифицираните заинтересовани страни.

Стъпка 6 Публикуване на мотивираните становища относно неприетите предложения и препоръки на интернет страницата на ИАОС и изпращане на електронните пощи на идентифицираните заинтересовани страни.

Стъпка 7 Публикуване и анализ на данните от анкетното проучване на интернет страницата на ИАОС.

Наблюдение и оценка на изпълнението

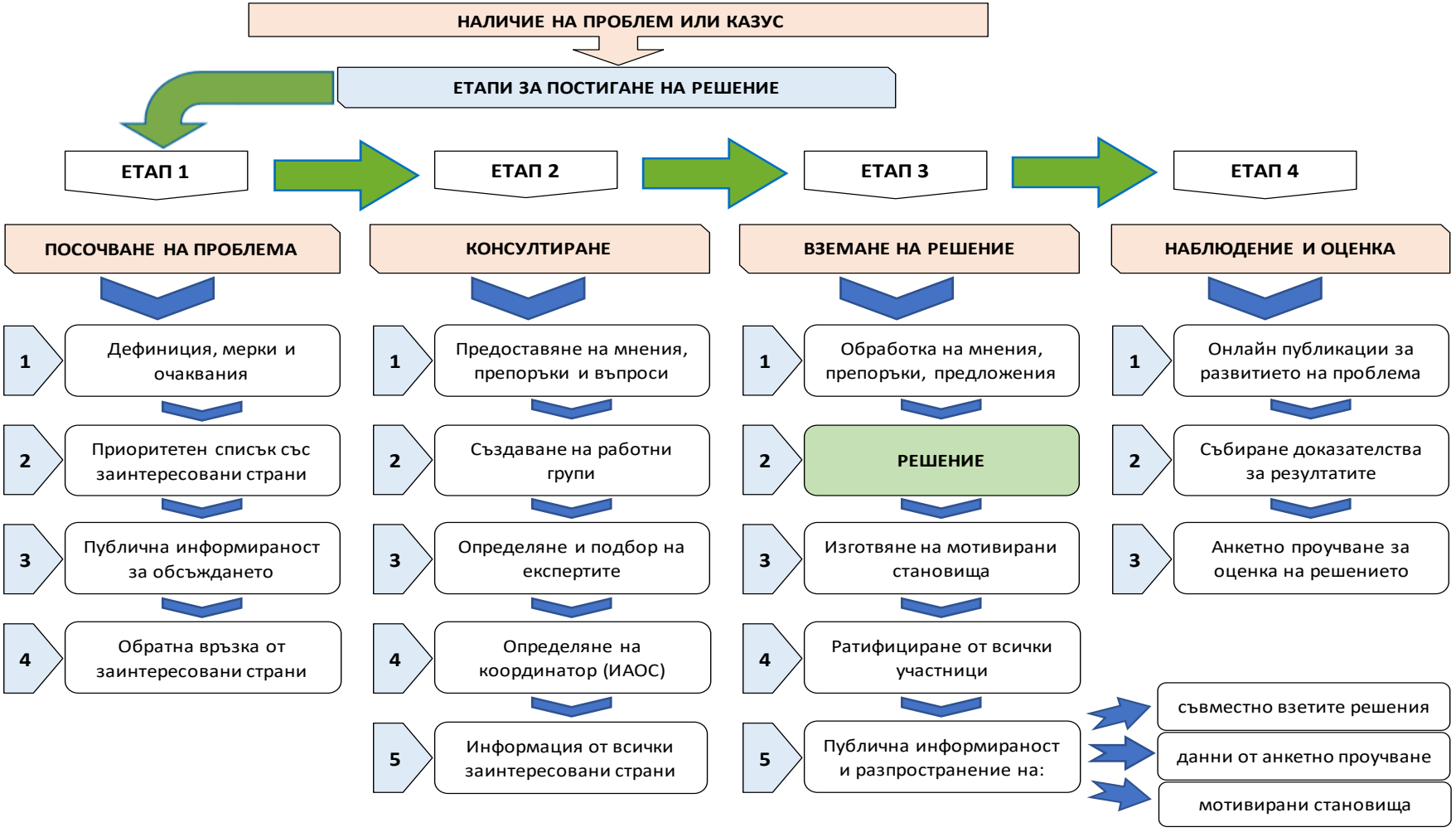
Стъпка 1 Периодично публикуване на интернет страницата на ИАОС на информация за развитието на проблема.

Стъпка 2 Събиране на доказателства за резултатите от взетите решения.

Стъпка 3 Провеждане на анкетно проучване за оценка и удовлетвореност от взетите съвместни решения.

Консултациите с гражданския сектор дават реална възможност заинтересованите страни да вземат участие в обществените дебати и проучвания, като предложат иновативни решения и идеи за разработването и изпълнението на конкретни проекти и програми. В зависимост от значимостта на публичните политики, консултациите могат да са в по-широк обществен кръг, чрез който да се съберат максимално много мнения и идеи или да бъдат реализирани с по-експертна насоченост за намиране на конкретни експертизи, под формата на дискусионни форуми, експертни групи, работни срещи и др.

Представените механизми и инструментариум за обратна връзка и оценка от страна на гражданите и бизнеса относно действията на ИАОС при контрола и опазването на околната среда показват етапите и стъпките за постигане на активно граждански участие в синхрон с администрацията за вземане на качествени решения и подобряване на законотворческия процес. Механизмът за консултативни органи е представен графично по-долу.

НАЛИЧИЕ НА ПРОБЛЕМ ИЛИ КАЗУС
ЕТАПИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА РЕШЕНИЕ
ЕТАП 1
ЕТАП 2
ЕТАП 3
ЕТАП 4
ПОСОЧВАНЕ НА ПРОБЛЕМА
1 Дефиниция, мерки и очаквания
2 Приоритетен списък със заинтересовани страни
3 Публична информираност за обсъждането
4 Обратна връзка от заинтересовани страни
КОНСУЛТИРАНЕ
1 Предоставяне на мнения, препоръки и въпроси
2 Създаване на работни групи
3 Определяне и подбор на експертите
4 Определяне на координатор (ИАОС)
5 Информация от всички заинтересовани страни
ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЕ
1 Обработка на мнения, препоръки, предложения
2 РЕШЕНИЕ
3 Изготвяне на мотивирани становища
4 Ратифициране от всички участници
5 Публична информираност и разпространение на:
НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА
1 Онлайн публикации за развитието на проблема
2 Събиране доказателства за резултатите
3 Анкетно проучване за оценка на решението
съвместно взетите решения
данни от анкетно проучване
мотивирани становища

V Механизъм и инструментариум за гражданско участие на местно ниво

Този раздел представя механизъм и инструментариум за гражданско участие на местно ниво чрез субсидиране на „зелени“ проекти на граждани от общинския бюджет. Този модел е подобен на добрата практика от холандския град Хага, представен в „Сборник с добри практики и успешни модели за гражданско участие от страните в ЕС и препоръки за внедряването им в Република България, с цел опазване на околната среда“. Механизмът е разделен на три етапа – подготовка на процедурата; кандидатстване и оценка; контрол на изпълнението и отчетност. Тези етапи обхващат целия процес на предоставяне на общински средства за граждански инициативи от планирането до отчетността и планът за последващи действия.

1. Етап 1 – Подготовка на процедурата
    a. Стъпка 1 – Формиране на Комисия – На първо място е необходимо формирането на Комисия в рамките на общината или районната администрация, чиито членове ще бъдат ангажирани с подготовката на процедурата, ще следят за изпълнението ѝ и ще водят отчетност. Членове на тази Комисия следва да бъдат служители на общината или на общинския съвет.
    b. Стъпка 2 – Анализ на проблеми и поставяне на цели – Комисията трябва да анализира проблемите, свързани с околната среда в общината или района и да набележи реалистични цели за справянето с тези проблеми. Такива цели могат да бъдат: озеленяване на определени площи на територията, обект на процедурата, намаляване на вредните емисии чрез инсталиране на споделени възобновяеми енергийни източници и други. По време на анализа на проблемите и поставянето на цели в дискусиите може да бъдат допуснати членове на НПО и заинтересовани граждани.
    c. Стъпка 3 – Определяне на бюджет – Комисията трябва да анализира средствата, с които разполага местната администрация, като на база този анализ да предложи за гласуване на Общинския съвет бюджета, който да бъде отпуснат за проекти на граждани със „зелени“ идеи.
    d. Стъпка 4 – Дефиниране на правила за кандидатстване – След определянето на целите и гласуването на бюджет по процедурата, Комисията следва да изготви правила за кандидатстване, които трябва да включват информация като: допустими разходи, максимална стойност на отпуснатите средства за единичен проект, срок за събиране на проектни предложения, изисквания за допустимост и продължителност на проектите, указания за кандидатстване и други.
    e. Стъпка 5 – Изготвяне на критерии за оценка – В случай че се получат проектни предложения, чиято стойност надхвърля бюджета на процедурата, трябва да са налични критерии за подбор, които да класират тези проекти, които биха донесли повече ползи за опазване на околната среда пред такива с по-малко. Критериите следва да бъдат прозрачни, обективни и да не дават необосновано предимство на конкретни проекти.

f. Стъпка 6 – Информиране на заинтересованите страни – След като правилата за кандидатстване и критериите за оценка са изготвени, Комисията следва да информира всички заинтересовани страни, като задължително следва на интернет страницата на общината да бъдат публикувани правилата за кандидатстване и критериите за оценка. Допълнително средство за информиране са афиши в местни вестници или регионални радиа и телевизии.

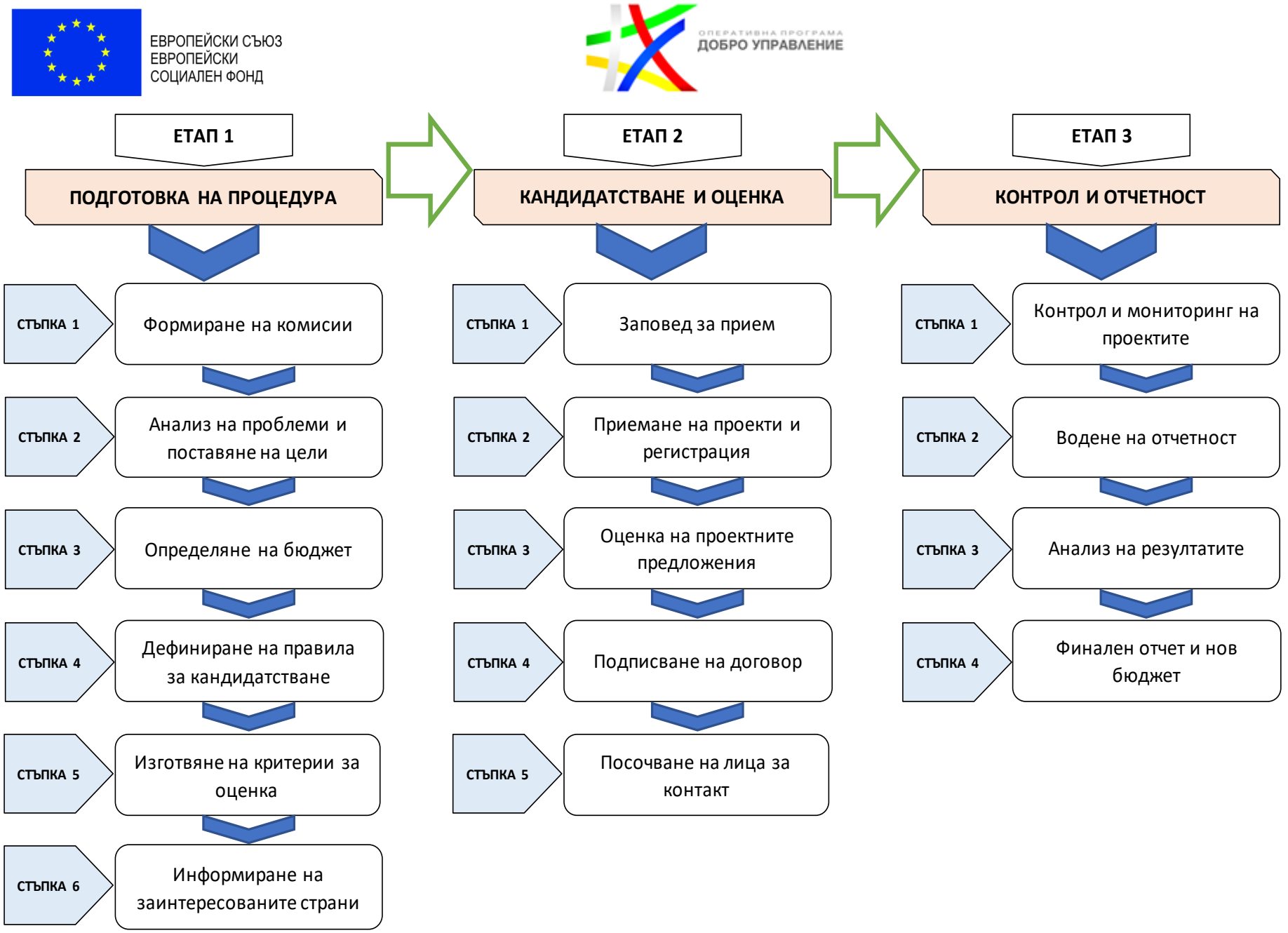
2. Етап 2 – Кандидатстване и оценка
   a. Стъпка 1 – Заповед за прием – Приемът на проектните предложения следва да бъде официално обявен чрез „заповед за прием“, издадена от кмета на съответната община. В тази заповед трябва да се посочва срокът за приемане на проектни предложения, както и да дава информация откъде могат да бъдат набавени всички задължителни и информиращи за кандидатстването документи.
   b. Стъпка 2 – Приемане на проекти и регистрация – Гражданите подават своите проектни предложения в деловодството на общината, като следва да получат квитанция за прием с входящ номер. Задължението на служителите на деловодство е да се погрижат за приемането и регистрацията на проектите, както и тяхното придвижване към Комисията.
   c. Стъпка 3 – Оценка на проектните предложения – След приключване на приема за подаване на проектни предложения, Комисията следва да оцени допустимостта на проектните предложения и да отхвърли тези, които не отговарят на критериите за допустимост. В случай че общата стойност на допустимите проектни предложения надхвърля бюджета по процедурата, то всички предложения трябва да бъдат класирани в низходящ ред на база получените точки спрямо критериите за оценка. След това класиране, проектите, които попадат в планирания бюджет, трябва да бъдат одобрени.
   d. Стъпка 4 – Подписване на договор – Кандидатите с одобрени проекти подписват административен договор с общината, в който са определени правата и задълженията на всяка от страните.
   e. Стъпка 5 – Посочване на лица за контакт – След подписването на административния договор за всеки одобрен проект трябва да бъде посочено лице за контакт от общината, което да оказва административно съдействие и насоки на бенефициентите с цел улесняване изпълнението на проекта.

3. Етап 3 – Контрол на изпълнението и отчетност
   a. Стъпка 1 – Контрол и мониторинг на проектите – Едно от основните задължения след подписването на административните договори е осъществяването на контрол на извършените разходи по проектите. Поради неголемите суми на проектите, Комисията следва да следи регулярно пълното разходване на средствата. Този мониторинг включва както счетоводна и разходооправдателна документация, така и проверка на място на реалното изпълнение на проектите.
   b. Стъпка 2 – Водене на отчетност – След изпълнението на проектите, задължение на Комисията е да изготви отчет на база всички одобрени

проекти. Отчетът за извършена работа по проектите следва да бъде предаден на кмета на общината. В случай на недобросъвестност от страна на бенефициента, трябва да бъде подаден сигнал към компетентния орган относно извършеното нарушение.

c. Стъпка 3 – Анализ на резултатите – След приключване на процедурата, за определяне резултатите от нея се изготвя анализ „разходи-ползи“. Този анализ е ключов за всеки последващ подобен прием за „зелени“ проекти, ако такъв бъде осъществен. Анализът следва да бъде проведен за период от минимум 3 месеца, период в който могат да се измерят ефектите от проектите, като се вземат предвид фактори като замърсяване на околната среда, подобряване на качеството на живот, удовлетвореност на гражданите и други.
d. Стъпка 4 – Финален отчет и предложение за нов бюджет – След извършването на анализа, Комисията следва да изготви финален отчет, който да включва резултатите от процедурата, анализа „разходи-ползи“, степента на постигане на предварително заложените цели. На база на този отчет, Комисията изготвя предложение дали да се отвори нов прием за „зелени“ проекти и какъв да бъде бюджетът по процедурата на база постигнатите резултати и заинтересованост от проекта. Този отчет и предложението за бюджет следва да бъдат предадени на кмета и на общинския съвет за одобрение.

Представените по горе етапи и стъпки на механизъм за гражданско участие на местно ниво чрез получаване на общински средства за реализацията на „зелени“ проекти представя целия цикъл на процедурата, който следва да се извършва ежегодно при задоволителни резултати. Финансирането на граждански проекти е пряк символ за гражданско участие в опазването на околната среда и показва на хората, че местната власт разбира техните нужди и се грижи за тях. Цялата процедура на механизма е представена във фигурата по-долу.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ
ЕТАП 1
ПОДГОТОВКА НА ПРОЦЕДУРА
СТЪПКА 1
Формиране на комисии
СТЪПКА 2
Анализ на проблеми и поставяне на цели
СТЪПКА 3
Определяне на бюджет
СТЪПКА 4
Дефиниране на правила за кандидатстване
СТЪПКА 5
Изготвяне на критерии за оценка
СТЪПКА 6
Информиране на заинтересованите страни
ЕТАП 2
КАНДИДАТСТВАНЕ И ОЦЕНКА
СТЪПКА 1
Заповед за прием
СТЪПКА 2
Приемане на проекти и регистрация
СТЪПКА 3
Оценка на проектните предложения
СТЪПКА 4
Подписване на договор
СТЪПКА 5
Посочване на лица за контакт
ЕТАП 3
КОНТРОЛ И ОТЧЕТНОСТ
СТЪПКА 1
Контрол и мониторинг на проектите
СТЪПКА 2
Водене на отчетност
СТЪПКА 3
Анализ на резултатите
СТЪПКА 4
Финален отчет и нов бюджет

VI Механизъм и инструментариум за интернет гражданско участие

Този раздел представя механизъм и инструментариум за изграждане на интернет платформа, която има за цел да предостави достъп до информация, свързана с опазването на околната среда, на всяко заинтересовано лице. Платформата следва да съдържа всички съществуващи нормативни документи, както и такива в процес на изработка. Допълнително чрез гарантирана уникалност на потребителите, всеки гражданин ще може да изрази своето мнение по актуалните теми и проблеми, както и ще има възможност да инициира законопроекти в зависимост от нивото им на адекватност и популярност сред обществеността.

1. Съдържание на интернет платформата

   Първото приложение на интернет платформата ще бъде като средство за масова информация, свързана с околната среда. С цел информираност, прозрачност и отчетност в нея ще бъдат публикувани следните документи:

   - Информация и данни за работата на трите специализирани дирекции на Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), а именно: Главна дирекция „Лабораторно-аналитична дейност“; Дирекция „“Мониторинг и оценка на околната среда“; Дирекция „Разрешителни режими“. Тези дирекции се занимават с контрола по замърсяване на околната среда чрез извършването на регулярни замервания на различните компоненти като въздух, почви и води и са ангажирани с превенцията на замърсяването на околната среда. Всички измервания, разрешения, решения, предложения и други, изготвени от тези дирекции, ще бъдат публикувани на платформата с цел отчетност, като всеки заинтересован гражданин ще има достъп до тях.
   - Пълен набор от законови и подзаконови нормативни документи, свързани с текущото законодателство на национално и европейско ниво във връзка с околната среда.
   - Списък с всички налични законопроекти, свързани с околната среда, активността по проекта, етапа от тяхното развитие и времеви хоризонт за финализиране на нормативния документ и вземане на решение. Този списък следва да се актуализира ежеседмично.
   - Списък с всички налични подзаконови нормативни проекти, свързани с околната среда, активността в проекта, етапа от тяхното развитие и времеви хоризонт за финализиране на нормативния документ и вземане на решение. Този списък следва да се актуализира ежеседмично.
   - Всички налични и приложими нормативни документи, доклади, коментари, анализи и решения към всеки законопроект.
   - Съдържанието на платформата ще бъде следено от модератори, които ще съблюдават за спазването на условията и изискванията за ползване на електронната платформа. Модераторите могат да премахват коментари, документи, текстове и съдържание, като задължително трябва да се мотивират за своето решение и да попълват седмичен доклад.

- Платформата ще разполага с функция за търсене, чрез която лесно и бързо ще се открива свързано съдържание на база ключови думи и фрази.

2. Потребителски профили

Идеята на интернет платформата е да спомогне за гражданско участие в процесите за опазване на околната среда. Поради факта че цялата комуникация, която ще се извършва в платформата, ще се счита за официална, всеки профил трябва да бъде уникален, да се знае кое лице стои зад него и да не се допуска регистрацията на повече от един потребителски профил на едно лице. Всеки потребител ще трябва да посочи откъде произлиза неговата заинтересованост, като информацията за това трябва да бъде доказана с официални документи или да бъде проверявана по служебен път. Основните стъпки за регистрация в платформата са следните:

- Потребителите ще се регистрират със своя Персонален идентификационен код (ПИК), който се издава от Националната агенция за приходите (НАП), за да се постигне уникалност на всеки един потребител. Персоналният идентификационен код ще предоставя по вътрешен ред достатъчно информация на модераторите на платформата с цел легитимиране на съответния гражданин и извършване на последващи проверки.
- След регистрация, потребителското име ще бъде личното и фамилното име на съответния гражданин. След това, потребителите ще избират град и община, в които имат адресна регистрация или пребивават, като проверката за верността на тази информация е задължение на модераторите.
- Всеки потребител ще може да избере дефиницията и категорията на своя профил:
  - Гражданин;
  - Гражданин – представител на бизнеса;
  - Гражданин – експерт;
  - Гражданин – експерт (държавен служител);
  - Гражданин – член на НПО;
  - Гражданин – представител на НПО.
- Всеки потребител може да предостави допълнителна информация, свързана с категорията на неговия профил (име на НПО и бизнес, експертна сфера и др.).
- Гражданите, които се явяват представители на бизнеса, трябва да упоменат това, като посочат представляваното от тях юридическо лице, като верификацията е задължение на модераторите на платформата.
- На етап регистрация гражданите-експерти трябва да предоставят документ, който да ги легитимира като такива. Такива документи могат да бъдат диплома за образователно-квалификационна степен в областта на екологията и опазването на околната среда, завършен професионален курс на тема околна среда и други сходни документи.

- На етап регистрация държавните служители следва да отбележат администрацията, която е техен работодател, както и заеманата от тях позиция, като верификацията е задължение на модераторите на платформата.
- На етап регистрация гражданите, които са членове на НПО трябва да отбележат това и да предоставят документ, доказващ тяхното членство, като платена членска вноска.
- На етап регистрация гражданите, които са представители на НПО, трябва да упоменат това, като посочат представляваното от тях юридическо лице с нестопанска цел, като верификацията е задължение на модераторите на платформата.
- Всеки гражданин ще получава рейтинг за своя профил спрямо неговото участие на платформата – рейтингът ще зависи от:
    - Наличие на ограничения и наказания от модератори;
    - Брой и обем на коментарите;
    - Сфери, в които гражданинът коментира;
    - Средна дължина на дискусиите, в които участва;
    - Отговорите, които получава на своите коментари;
    - Брой започнати дискусии, техния обем и продължителност;
    - Честотата на посещения и прекарано време в платформата;
    - Адекватност и бързина на реакция при запитвания и/или коментари към него.

3. Участие на гражданите

Интернет платформата ще предоставя множество възможности за участие в законодателните процеси на гражданите, като част от тях са следните:

- Платформата ще дава възможност за участие на местно и национално ниво. Поради факта че при регистрация всеки гражданин ще попълва своят адрес на регистрация и той ще бъде проверяван, то съответният гражданин ще бъде допускан да взема участие по теми, дискусии и отворени „стаи“, които пряко засягат неговите интереси. Такива са обсъжданията на ниво община по адресна регистрация и национални дискусии и проекти.
- Ще съществуват „стаи“ за обсъждане и дискусия по различни казуси, свързани с текущото законодателство и законодателни проекти.
- Потребителите ще имат възможност за принос към конкретни законопроекти като експерт или гражданин чрез участие в работни групи и дебати.
- Потребителите ще имат възможност за принос към конкретни законопроекти посредством запитвания, граждански консултации, предоставяне на доклади и/или анализи по конкретни теми или казуси.
- Платформата ще предоставя опцията за пряко участие чрез гласуване и отговаряне на анкетни запитвания.
- Данните (особено статистическите такива), предоставени на платформата, ще бъдат интерактивни, така че потребителите да могат да ги използват и

моделират за изготвяне на графики, съпоставки, анализи и дори доклади, които искат да споделят с други граждани.

- Потребителите ще могат да създават подгрупи, чат-стаи, петиции, в които да канят други граждани и организации. Директната комуникация с други граждани и организации (посредством имейл или чат стая) ще бъде възможна при положение, че потребителите са дали своето съгласие за това на етап регистрация.
- Посредством петиции и движения участниците ще могат да създават законови и подзаконови инициативи и проекти, които да предложат за обсъждане и разработване.

4. Предложения на гражданите

Една от основните функции на интернет платформата и същевременно най-ярко представяща активна гражданска позиция е възможността всеки потребител да публикува кампания за създаване на нормативен акт или проект за такъв. Подобна функционалност е само едно от предимствата, които подобна интернет базирана платформа може да осигури, но е и качествено нов начин за комуникация между гражданския сектор и администрацията.

Възможността да се осъществяват онлайн обсъждания и дискусии чрез публикуване на предварителни предложения и проекти ще даде възможност и за представяне на експертни разработки и мнения от граждани за решаване на актуални и бъдещи проблеми. С реализирането на подобна комуникация ще се осъществи и качествена обратна връзка към неправителствения сектор. Благодарение на интернет платформата ще могат да се публикуват мотивирани мнения и становища от страна на Изпълнителната агенция по конкретни предложения и проекти на отделните граждани.

В следващите стъпки може да се проследи процеса от самото възникване на една идея, през подкрепата ѝ от обществото, до гласуването в съответните компетентни органи, за да може накрая да се достигне до едно качествено ново положение в законотворчеството на страната:

- Всеки потребител може да подеме кампания за създаването на нормативен текст на национално или на конкретно местно ниво.
- Проектът се вписва в регистъра на платформата и може да бъде посетен от всеки потребител на платформата, като заинтересованите страни могат да споделят мнения, коментари и идеи.
- При липса на активност в продължение на 6 месеца, проектът се архивира и не може да бъде отворен повторно в следващите 12 месеца.
- След отварянето на нов проект, инициаторът може да кани други участници, да добавя нови дискусии, да прикачва документи, доклади и анализи, да организира работни групи, както и да се допитва до експерти (потребители) за развитието на своето предложение.

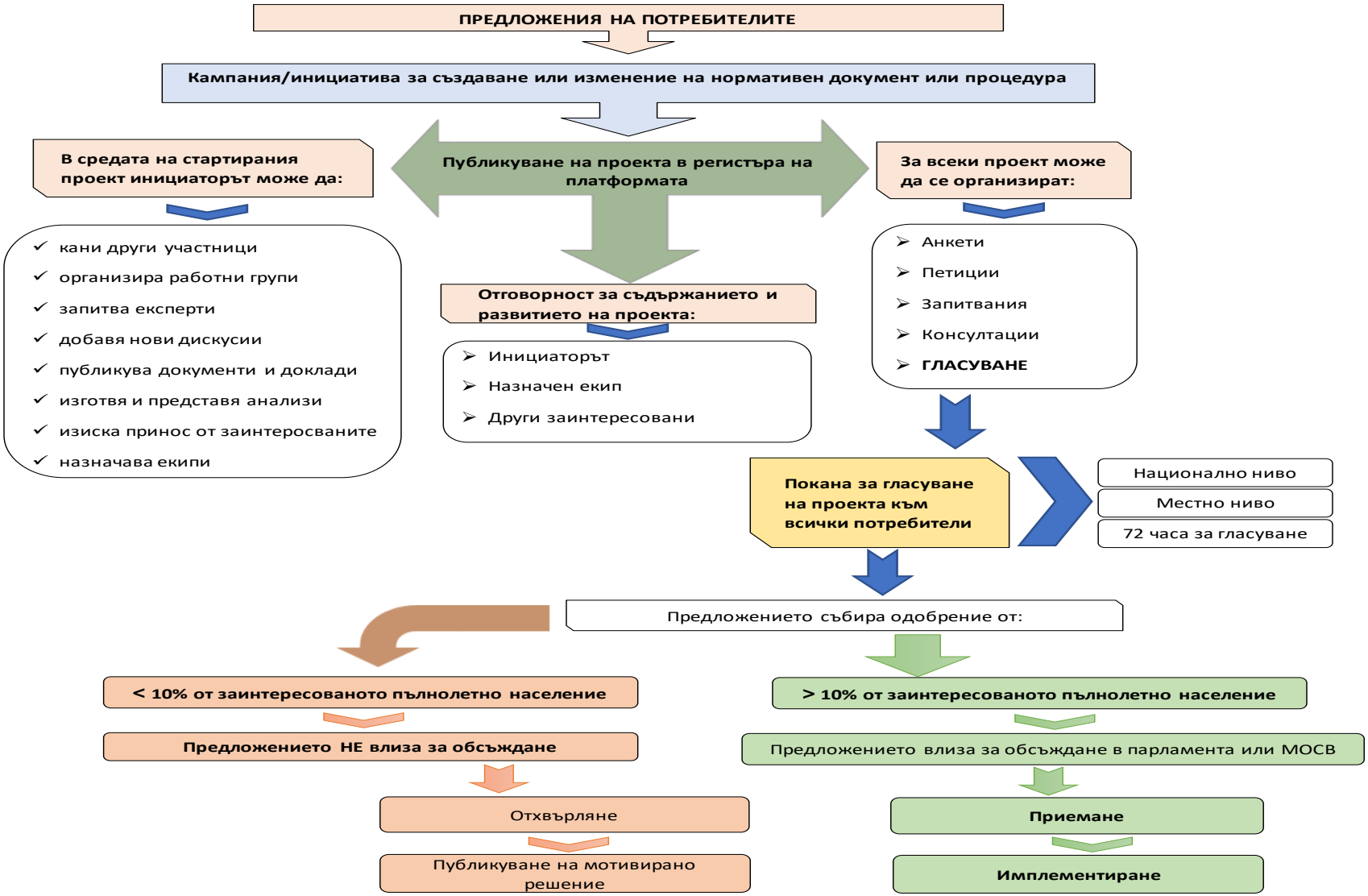
- Инициаторът на проекта е отговорен за съдържанието и развитието на нормативния текст. Той може да назначи екип, формиран от други участници, които също да бъдат отговорни за различни аспекти от развитието на законодателната инициатива.
- За всеки проект могат да се изготвят анкети, петиции, запитвания и гласувания, които да привлекат по-широк кръг от участници (граждани).
- След достигането на определен етап в развитието и разработването на нормативния проект (минимум 3 месеца след неговото стартиране), водещите на проекта могат да предложат съответния нормативен документ за всеобщо гласуване посредством платформата на местно или национално ниво.
- Всеки потребител, чиито профил позволява (за предложения на местно ниво могат да гласуват само потребители с регистрация в съответната община или град), ще получи покана да гласува, през своя профил, в рамките на 72 часа.
- Предложения, които съберат одобрението на поне 10% от заинтересованите пълнолетни лица, ще бъдат предложени за обсъждане в парламента (законопроект) или от МОСВ (под-законов нормативен документ), или в общинския съвет . В този случай за заинтересовани лица се смятат лицата, регистрирани в конкретна община, ако става въпрос за местна инициатива или за цялото население на страната при по-мащабно предложение.
- Обсъждането от съответния административен орган може да бъде проследявано пряко или на запис през платформата. Прякото излъчване може да акумулира въпроси, на които членове на администрацията могат отговарят в реално време.
- При отказ да бъде имплементирано предложението, административните органи трябва да предоставят мотивирано решение за този изход. Обяснението трябва да бъде разпространено до всички гласували по предложението посредством техните профили в платформата.

Платформата за гражданско участие в изграждането, изменението, имплементирането и мониторинга на политики, свързани с околната среда дава възможност на широк обществен кръг (индивидуално или като част от НПО) да изрази мнение и дори пряко да допринесе за подобряването на законодателните инициативи и конкретни мерки в посока опазване на околната среда. Освен високо ниво на информираност, платформата ще предоставя възможност за директни консултации с гражданското общество, а пряко заинтересованите и експертите ще имат възможност да участват, по електронен път, в работни групи по различни казуси, както и в целенасочени дебати за решаване на проблеми, свързани със нормативни инициативи, регулации, процедури и мерки за опазване на околната среда. Платформата ще бъде полезна и за администрацията, която ще може да проучва обществения интерес по различни казуси на тема околна среда, а гражданските предложения с голяма публична подкрепа ще бъдат подлагани на разглеждане и гласуване на министерско или парламентарно ниво. Разбира се, важен аспект при имплементацията на платформата ще бъде постигането на сигурно и целенасочено средство за дистанционно гражданско участие; пространство, което да

гарантира безопасността на гражданските данни и същевременно да предоставя безпрепятствена възможност за сериозно и смислено гражданско участие по конкретни казуси и нормативни проекти, свързани с опазването на околната среда. Функционалността за предложения на гражданите е представена графично в следващата фигура.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Заключение

В разработения „Механизъм и инструментариум за обратна връзка и оценка от страна на гражданите и бизнеса относно действията, свързани с опазването на околната среда“ са разгледани конкретните действия и етапи за участие на заинтересованите страни и на отговорните администрации, ангажирани с тази дейност. Описаните процедури за включване на гражданския сектор в процеса на вземане на решения под формата на консултативни органи, участие на местно ниво и интернет присъствие, представят основните нива на въвличане на заинтересованите страни, а именно достъп до информация, консултации, активно партньорство и диалог между страните. Разписани са конкретни стъпки за ангажиране на гражданите, НПО и бизнеса за осъществяване на обратна връзка и са формулирани конкретни препоръки за подобряване действията, решенията, политиките и законодателството на националните органи за контрол и защита на околната среда. Именно ефективното комбиниране на етапите и стъпките води до качествени нови нива на взаимодействие между гражданите и бизнеса от една страна и държавната администрация от друга, което гарантира участието на всички заинтересовани страни в законотворческия процес. Добрите практики и успешните модели за гражданско участие от страните в ЕС и разработеният към тях механизъм и инструментариум създават необходимите условия за постигане на иновативни решения чрез интерактивен процес на комуникация с неправителствения сектор, важно за всяко съвременно демократично управление.